

Türkiye'deki Yükseköğretim Kurumlarının Not ve Başarı Sistemlerinin Analizi

Analysis of Grading and Achievement Systems of Higher Education Institutions in Turkey

Nuray KARAGÖZ, Yusuf ALPAYDIN

ÖZ

Ülkemizde her eğitim kademesinde olduğu gibi yükseköğretim kademesinde de bireylerin başarı durumlarının değerlendirilmesi yapılmaktadır. Yükseköğretimde öğrencilerin akademik başarıları, Yükseköğretim Kurulu'nun (YÖK) belirlediği genel esaslara göre üniversiteler tarafından değerlendirilir ve notlandırılır. Bu çalışmada ülkemizde bulunan 127 devlet, 74 vakıf ve 4 vakıf meslek yüksekokulu olmak üzere 205 yükseköğretim kurumunun not ve başarı sistemleri incelenmiş ve analiz edilmiştir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Yükseköğretim kurumlarının lisans ve lisansüstü eğitim-öğretim yönetmelikleri incelenmiş ve bu yönetmeliklere dayanarak bir "not sistemleri" formu (Excel) oluşturulmuştur. İlgili değişkenler bu forma işlenerek frekans ve ki-kare analizleri için JAMOVI paket programı kullanılmıştır. Analizler sonucunda harf notu sistemlerinin çeşitliliği yükseköğretim kurumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermiştir. Doktora mezuniyet notları arasında üniversite türlerine göre anlamlı bir farklılık bulunmazken, yüksek lisans mezuniyet notlarında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Mutlak ve bağıl değerlendirme sistemlerinde ise yükseköğretim kurumlarının türüne göre anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir. Ayrıca, üniversite türleri ile mezuniyet için getirmiş oldukları yayın kriteri (şartı) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. Bu bağlamda, Yükseköğretim Kurulu'nun, not ve başarı sistemlerinde ulusal düzeyde daha fazla standartlaştırma sağlayarak, hem akademik başarıların daha adil ve tutarlı bir şekilde değerlendirilmesini hem de mezuniyet kriterlerinde oluşabilecek eşitsizliklerin önüne geçilmesini hedefleyen kapsamlı bir politika geliştirmesi önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Harfli başarı notları, Mutlak değerlendirme, Bağıl değerlendirme

ABSTRACT

In our country, as in every level of education, the success of individuals in higher education is also evaluated. The academic achievements of students in higher education are evaluated and graded by universities according to the general principles determined by the Higher Education Council (YÖK). In this research, the grading and achievement systems of 205 higher education institutions in our country, 127 public, 74 foundation and 4 foundation vocational schools, were examined and analyzed. Descriptive survey method, one of the quantitative research methods, was used in the research. The undergraduate and graduate education regulations of higher education

Karagöz N., & Alpaydın Y., (2024). Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarının not ve başarı sistemlerinin analizi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 14(3), 403-412. <https://doi.org/10.5961/higheredusci.1356938>

Nuray KARAGÖZ (✉)

ORCID ID: 0000-0002-8595-2136

T.C Milli Eğitim Bakanlığı, Matematik Öğretmeni, Türkiye
T.R. Ministry of National Education, Math Teacher, Türkiye
nrykrgz.nk@gmail.com

Yusuf ALPAYDIN

ORCID ID: 0000-0001-8263-8793

Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetim Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye
Marmara University, Atatürk Faculty of Education, Department of Educational Sciences, Department of Educational Administration, Istanbul, Türkiye

Geliş Tarihi/Received : 08.09.2023

Kabul Tarihi/Accepted : 25.12.2024

Bu eser "Creative Commons Atıf-GayriTicari-4.0 Uluslararası Lisansı" ile lisanslanmıştır.

institutions were examined and a “grading systems” form (Excel) was created based on these regulations. Relevant variables were entered into this form and JAMOVI package program was used for frequency and chi-square analyses. As a result of the analyses, the diversity of letter grade systems showed a statistically significant difference between higher education institutions. While there was no significant difference between doctoral graduation grades according to university types, significant differences were found in master’s graduation grades. There was no significant difference in absolute and relative evaluation systems according to the type of higher education institutions. In addition, no statistically significant relationship was found between the types of universities and the publication criterion (requirement) for graduation. In this context, it is recommended that the Council of Higher Education develop a comprehensive policy that aims to provide more national standardization in grading and achievement systems, to ensure a fairer and more consistent evaluation of academic achievements and to prevent inequalities in graduation criteria.

Keywords: Letter grades, Absolute evaluation, Relative evaluation.

GİRİŞ

Türkiye’de yükseköğretimin gelişimi Batı’dan farklı bir seyir izlemiş olsa da, Osmanlı döneminde Tanzimat ile birlikte batılılaşma çabaları hız kazanmış ve Avrupa tarzı üniversitelerin kurulmasına yönelik bir ihtiyaç ortaya çıkmıştır. Osmanlı dönemindeki medreselerden tamamen farklı bir yükseköğretim kurumu olarak 1846’da yılında kurulan Darülfünun, 1863 yılına kadar çeşitli nedenlerden dolayı eğitime başlayamamıştır (Baskan ve Sincer, 2014). Beklentileri tam olarak karşılayamayan Darülfünun, çağın gereklerine uygun bir yükseköğretim kurumu haline getirilmek amacıyla 31 Mayıs 1933’te çıkarılan 2252 sayılı Kanun ile yeniden yapılandırılarak İstanbul Üniversitesi adını almıştır (Gül ve Gül, 2015). 1946 yılında ülkemizin çok partili hayata geçişiyle birlikte üniversiteler de özerk bir yapıya kavuşmaya başlamıştır. Ancak, zaman içerisinde yaşanan çeşitli gelişmeler ve değişen ihtiyaçlar doğrultusunda 1981 yılında çıkarılan 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile bu üniversiteler akademik, siyasi ve kurumsal olarak yeniden yapılandırılmış ve Yükseköğretim Kurulu (YÖK) çatısı altında birleştirilmiştir (Yükseköğretim Kanunu, 1981). 1981 yılında sadece 19 devlet üniversitesine sahip olan Türkiye (Senay, Şengül ve Seggie, 2020) 1984 yılında bu sayıyı 27 devlet üniversitesine çıkarmıştır (YÖK, 2021). Vakıf üniversitelerinin de sisteme dahil olmasıyla yükseköğretimde önemli bir büyüme yaşanmış ve 2023 itibarıyla ülkemizdeki toplam kurum sayısı 208’e ulaşmıştır. Bu kurumlar devlet, vakıf ve vakıf meslek yüksekokulları olarak sınıflandırılmaktadır. Tablo 1’de ülkemizde bulunan yükseköğretim kurum türleri ve sayıları verilmiştir (YÖK istatistik, 2023).

Tablo 1: Yükseköğretim Kurumları Sayıları (2023)

Yükseköğretim Kurumları	Sayı
Devlet Üniversiteleri	129
Vakıf (Özel) Üniversiteleri	75
Vakıf Meslek Yüksekokulları	4
Toplam	208

Tablo 1’de görüldüğü üzere, Türkiye’de 129 devlet üniversitesi, 75 vakıf üniversitesi ve 4 vakıf meslek yüksekokulu olmak üzere toplam 208 yükseköğretim kurumu bulunmaktadır. Bu kurumlar, dünyadaki diğer yükseköğretim kurumları gibi, kayıtlı öğrencilerinin başarılarını bir not sistemi ile ölçmektedir. Bu

ölçme işlemi; bazı durumlarda harf notu, bazen de mutlak bir değer üzerinden yapılmaktadır (Elikai ve Schuhmann, 2010). Mutlak değerlendirme sisteminde, bir öğrencinin başarısı, diğer öğrencilerden bağımsız olarak belirlenmiş sabit standartlara göre ölçülür. Buna karşılık, bağıl değerlendirme sisteminde sınıfın genel başarısı göz önünde bulundurularak istatistiksel yöntemler kullanılır. Bağıl değerlendirme sisteminde, bir öğrencinin notu sınıfın genel ortalamasından daha yüksekse bu, öğrencinin başarılı olduğunu gösterir; tam tersi durumda ise öğrencinin performansı düşük kabul edilir (Schneider ve Hutt, 2014). Türkiye’de, 2000’li yıllardan itibaren birçok üniversite bağıl değerlendirme sistemini kullanmaya başlamıştır. Dörtlülük sistem olarak bilinen bu yöntem, hem Türkiye’de hem de yurtdışında farklı istatistiksel yaklaşımlarla uygulanmaktadır (Kahveci ve Özdemir, 2016).

Dünya tarihinde notlandırmanın geçmişine bakacak olursak öğrencilerine not veren ilk üniversite ABD’de bulunan Yale Üniversitesi olmuştur. 1785 yılında dört seviye notun kullandığı üniversitede notlar en iyi, iyi, kötü, en kötü olarak sınıflandırılmıştır. Tabi tüm bu notlandırmalar harf notları kadar detaylı bilgi vermediği ve eşitlik sağlamadığı için akademisyenlerin bu konudaki tavsiye mektupları dikkate alınıyordu. Yani bu notların sadece bir kurum için değil, aynı zamanda uzak üçüncü taraflar için de bir anlamı olması gerektiği inancı hâkimdi. Üniversite harf notlarına olan ihtiyaç ile birlikte harf notlarının 19.yy’da ilk temelini oluşturan üniversitelerin başında Yale ve Harvard üniversiteleri gelmektedir. Dünya’da şu an bildiğimiz ve üniversitelerde kullandığımız harf notları ise ilk kez 1897 yılında ABD Massachusetts’teki Mount Holyoke College’de kullanılmıştır. 1883 tarihli bir kayıta Harvard’daki bir öğrencinin “B” aldığını ve 1884’te Mount Holyoke’un “A”, “B”, “C”, “D” ve “E” dahil olmak üzere bir sistemde derecelendirme yaptığı görülmüştür. Her harfin bir dizi yüzde puanına karşılık gelmesi ve %75’ten daha düşük bir oranın ise “E” ye denk gelmesi başarısızlığı göstermektedir. Mount Holyoke, 1898’de ölçüğe bir “F” notu (başarısız olduğu için) ekleyerek ve diğer harflerle ilgili yüzdeleri buna uygun olarak ayarlayarak bugün çoğu öğretim üyesine tanıdık gelen “A”-“F” sisteminin ilk kökenini oluşturmuştur. İngilizcede mükemmel anlamına gelen “excellent” kelimesinin ilk harfi olan E’den ziyade başarısızlık anlamına gelen “failure” kelimesini temsilen not sistemine “F” harfinin eklenmesi gerekli görülmüştür. B harfinin ise İngilizcede zeki anlamına gelen “brilliant” kelimesinden geldiği söylenmektedir. Ancak diğer harflerde böyle bir eşleşme

yapılmaması teorii kesin kılmamaktadır. 1890 yılına geldiğinde, bulunan bu not sistemi, öğretim üyelerinin öğrencileri 100 puanlık bir ölçekte güvenilir bir şekilde derecelendirmeye ilgili endişelerini dile getirmesinden sonra Harvard'a yayıldı (Schinske ve Tanner, 2014). Burada yaygınlaşan harfli not sistemi daha sonra Birleşik Krallık ülkelerine ve oradan da tüm dünyaya yayılmıştır. Bu dönemde ayrıca harf not sistemi kendisini 4.0 ölçeği ile tamamlayarak derecelendirme sistemine dahil olmuştur. 1912 yıllarında yine 100 puanlık sistem eleştirilmiş ve doğası gereği öznel bulunmuştur. Bir eğri üzerinde not vermek ise bağlamlar arasında notları standartlaştırma girişimi olsa akademisyenler tarafından tartışılan diğer bir konu olmuştur. Yani bir okuldaki A, öğrenciler akranlarıyla karşılaştırıldığından başka bir okulda F olabilirdi. Normal dağılıma sahip bir eğri üzerinde derecelendirme, 1930'lar boyunca yakalanmaya başladı, ancak herkes bu sistemin kullanımı tarafından ikna edilmedi. 1940'lara geldiğinde ise A-F ölçeği (E hariç) kullanılmaya başlanmıştır (Bowen ve Cooper, 2021).

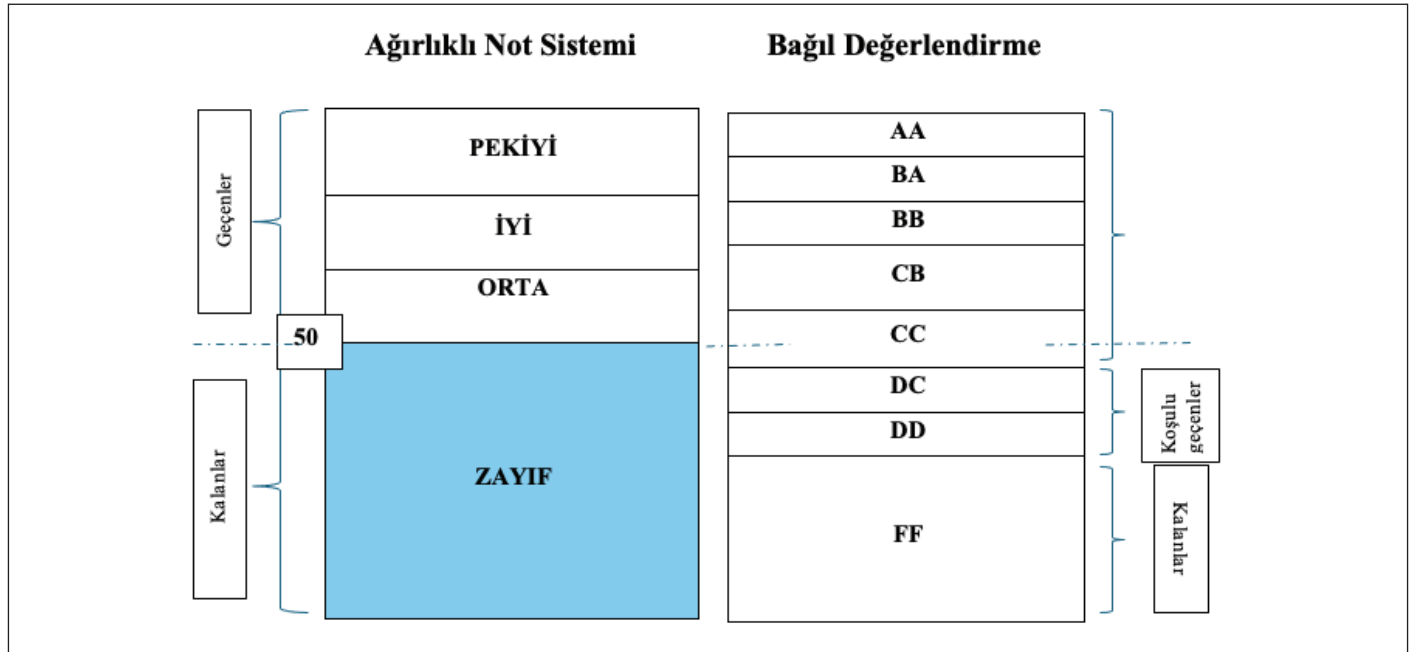
Ülkemize bakıldığında yükseköğretimde öğrenci notlarının belirlenmesi 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununa göre yapılmaktadır. Kanunda "Yükseköğretim kurumlarında, kuruluş özelliklerine ve ihtiyaçlarına göre yapılan eğitim - öğretim ve buna dayalı olarak verilen diplomalarla ilgili esaslar her üniversitece hazırlanacak öğretim ve sınav yönetmeliğinde belirtilmektedir" (2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu, 1981) şeklinde ifade edilmektedir. Bu çerçevede kanun ile birlikte üniversite senatoları, kendi kurumlarına özgü öğretim ve sınav yönetmelikleri hazırlayarak, öğrencilerin değerlendirilmesinde farklı yaklaşımlar benimseyebilirler (Özkan, 2016). Bu yönetmeliklerde, hangi derslerde hangi yöntemlerle sınav yapılacağı, notların nasıl verileceği ve öğrencilerin geçme şartları gibi konular detaylı bir şekilde belirtilir. Bu nedenle Dünya'da ve Türkiye'de her üniversite programlarına uygun olarak 100'lük

veya 4'lük gibi farklı not sistemlerini kullanabilme hakkına sahiptir. Ayrıca notlar harf sistemine (A, B, C, D, E veya F gibi) göre çeşitli biçimlerde ifade edilmektedir. Böylece mutlak ve bağıl değerlendirme üniversiteden üniversiteye farklılık göstermektedir (Schneider ve Hutt, 2014).

2001 yılında Türkiye'nin Bologna Süreci'ne katılmasıyla birlikte, Türk yükseköğretim sistemi yeni bir boyut kazanmıştır. Bologna Bildirgesi, yükseköğretimde iki aşamalı (lisans ve yüksek lisans) derece sistemini ve Diploma Eki'ni geliştirmeyi hedeflemiştir. 2003 yılında ise doktora seviyesi eklenerek üç aşamalı bir sistem kabul görmüştür. Ayrıca, AKTS'nin (Avrupa Kredi Transfer Sistemi) oluşturulması, hareketliliğin teşvik edilmesi ve kalite güvence sistemlerinin yaygınlaştırılması amaçlanmıştır (Ünvan, 2021). Bu sistem, farklı ülkelerdeki ve üniversitelerdeki öğrencilerin, aldıkları derslerin ve kazandıkları kredilerin, daha kolay bir şekilde tanınmasını ve transfer edilmesini sağlar. Böylece, uluslararası ve ulusal düzeyde eğitim hareketliliği desteklenmektedir (European Commission, 2015). YÖK (Yükseköğretim Kurulu) ise öğrencilerin ulusal ve uluslararası düzeyde daha adil ve karşılaştırılabilir bir değerlendirme süreci yaşamalarını temin etmek amacıyla not dönüşüm tablosunu yayınlamaktadır. Böylece yükseköğretim kurumları not dönüşüm tablosunu esas alarak kendi not tablolarını oluşturmaktadır (Özkan, 2016).

Yükseköğretim kurumları, eğitim sisteminin en üst basamağında yer almaları sebebiyle, eğitim-öğretim süreçlerinde yüksek standartlara ulaşması beklenen kurumlardır. Bu kurumlarda öğrencilerin gelişimini ölçmek ve değerlendirmek için kullanılan yöntemler, programın gerektirdiği bilgi ve becerilere göre büyük farklılıklar göstermektedir (Yakar ve Yelpaze, 2023).

Şekil 1'de ülkemizde genel olarak kullanılan harfli not sistemi ve bunların 100 üzerinden ham puan karşılıkları verilmiştir.

Şekil 1: Ağırlıklı not sistemi ve bağıl değerlendirme.

Şekil 1'e göre ağırlıklı not sisteminde 50 gibi mutlak bir notun altında kalan öğrenciler "zayıf" olarak nitelendirilmiş; bu notun üzerinde alanlar ise geçer not alan grup olarak değerlendirilmiştir. Aynı şekilde bağıl değerlendirmede bu notların olabilecek harfli karşılaştırmaları verilmiştir. Örneğin; ağırlıklı not sisteminde zayıf olarak nitelendirilen grubun içerisinde bağıl değerlendirmeye bakıldığında kalanlar ve koşullu geçenler olarak iki farklı grup olduğu görülmektedir. Üniversitelere göre bu not aralıklarının 100'lük tabloda karşılıkları farklılaştığı gibi ağırlıklı olarak zayıf, orta, iyi ve pekiyi grupları da daha fazla kategoriye ayrılarak farklılaşabilir. Bu durum, aynı ölçme sonucuna ulaşılmış olsa bile, farklı üniversitelerde farklı değerlendirmelere yol açabilmektedir (Yakar ve Yelpaze, 2023).

Yükseköğretim kurumlarında notlar ve harflendirmeler kurumlara göre değişkenlik gösterse de genel olarak kullanılan harfler ve başarı notları şu şekildedir:

Tablo 2: Harf Notlarının Katsayı ve Başarı Notları Karşılıkları

Başarı notu	Harfli not	Katsayı
90–100	AA	4,00
85–89	BA	3,50
80–84	BB	3,00
75–79	CB	2,50
65–74	CC	2,00
60–64	DC	1,50
55–59	DD	1,00
50–54	FD	0,50
49 ve aşağısı	FF	0,00

Tablo 2' de AA'dan FF' e kadar 9 farklı harflendirme görülmektedir. Bu harflerin katsayı, başarı notu karşılaştırmaları incelendiğinde en düşük notun FF olduğu, en yüksek notun ise AA olduğu anlaşılmaktadır. Bazı üniversitelerde harfli notların katsayıları aynı olmasına rağmen ham başarı puanları farklı olmaktadır (Güler, Yiğit ve Özdemir, 2013).

Yükseköğretimde not sistemlerinin anlaşılması için üniversitelerin değerlendirme stratejilerini ve bu stratejilerin neden seçildiğini incelemek önemlidir. Walvoord ve Anderson (2011) tarafından özetlenen derecelendirme sistemlerine göre, birçok üniversite artı/eksi derecelendirme sistemini benimseyerek öğrenci başarılarını daha hassas bir şekilde sınıflandırmayı amaçlamıştır. Örneğin, Doğu Carolina Üniversitesi 2005'te artı/eksi ölçeğine (A-, B+, B-, C+, C-, vb.) geçiş yaparak, küçük performans farklılıklarını daha doğru yansıtmayı hedeflemiştir. Bu sistemin, performanstaki küçük farklılıkların harf notlarındaki küçük değişikliklerle ifade edilmesine olanak sağladığı belirtilmiştir (Kleinman, Leidman ve Longcore 2018). Ülkemizde özellikle vakıf üniversitelerinde görülen ek derecelendirme parametreleri ile öğrenciler arasındaki ufak farklılıklar da artı/eksi derecelendirmeleri ile harf notlarına yansıtılmıştır.

Literatürde hangi değerlendirme sisteminin hangi durumlarda uygun olacağına dair çalışmalar (Nartgün, 2007; Duman, 2011;

Ünal ve Semerci 2019) yapılmıştır. Ayrıca üniversitelerde kullanılan farklı notlandırma sistemlerini ele alan çalışmalar da mevcuttur. Özkan (2016) yaptığı çalışmada, Türkiye'deki üniversitelerin farklı geçme notu sistemleri kullandığını ve YÖK'ün belirlediği not dönüşüm tablosunun bu farklılıklar nedeniyle bazı üniversiteler için avantajlı, bazıları için dezavantajlı olduğunu ortaya koymuştur. Yakar ve Yelpaze (2023) ise Türkiye'deki üniversitelerin notlandırma sistemlerini farklı değişkenlerle analiz etmiştir.

Bu çalışmalardan yola çıkarak, Türkiye'deki üniversiteler arasında harf notları üzerinden şekillenen notlandırma sistemlerinin ciddi farklılıklar gösterdiği anlaşılmaktadır. Özellikle bağıl ve mutlak değerlendirme yöntemlerinin üniversiteler arasında ve hatta aynı üniversite içinde farklılık arz etmesi, öğrenci başarısının değerlendirilmesinde ortak bir standart eksikliğini gündeme getirmektedir. YÖK'ün dönüşüm tabloları dahi bu farklılıkları dengelemekte yetersiz kalmaktadır. Dolayısıyla, Türkiye'deki üniversitelerde kullanılan notlandırma sistemlerinin ayrıntılı bir şekilde incelenmesi gerekliliği doğmuştur.

Bu araştırma, yükseköğretim kurumlarında kullanılan değerlendirme sistemlerinin (mutlak-bağıl), notlandırma yöntemlerinin ve ders başarı kriterlerinin kapsamlı bir analizini yapmayı; ayrıca mezuniyet koşulları ve yayın gereklilikleri gibi akademik değişkenler arasındaki ilişkileri irdeleyerek, Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarının not ve değerlendirme sistemlerine dair bütüncül bir bakış açısı geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Bu doğrultuda aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1. Yükseköğretim kurumlarının kullandıkları notlandırma sistemleri nelerdir ve harfli not sistemleri kurumlar arasında anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
2. Yükseköğretim kurumlarının değerlendirme sistemleri (mutlak-bağıl) nelerdir ve kurumlar arasında farklılaşma var mıdır?
3. Üniversitelerin lisansüstü mezuniyet notları ile üniversite türü (devlet ve vakıf) arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Üniversitelerin yayın şartları ile üniversite türleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmakta mıdır? Bu durum, özellikle üniversitenin araştırma üniversitesi statüsünde olup olmasına göre farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Araştırmanın Yöntemi

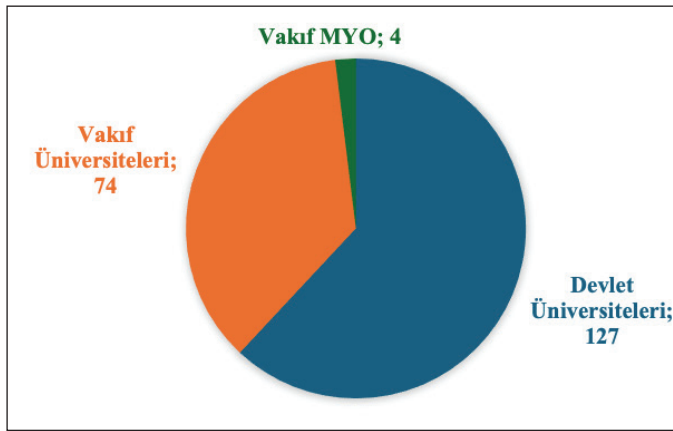
Bu çalışmada, Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarının not sistemlerinin genel bir görünümünü ortaya koymak amacıyla nicel paradigmalardan biri olan betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Betimsel tarama modeli, bir olayın veya durumun geçmişteki ya da mevcut koşullarını olduğu gibi tanımlamaya yönelik bir yaklaşımdır (Karasar, 2007). Creswell'e (2014) göre ise tarama araştırması, araştırmacının belirli bir olay, durum veya fenomenin mevcut durumunu detaylı bir şekilde anlamasını sağlar. Bu tür araştırmalar, genellikle geniş bir örneklem üzerinden veri toplanmasına dayanır ve elde edilen bu veriler, nicel yöntemler aracılığıyla analiz edilerek yorumlanır. Araş-

tırma kapsamında, yükseköğretim kurumlarının notlandırma sistemleri arasındaki farklılıklar ve benzerlikler analiz edilerek, mevcut durum verileriyle betimlendiğinden dolayı bu yöntemin kullanılması uygun görülmüştür.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bu araştırmanın evrenini, Türkiye’deki yükseköğretim kurumları oluşturmaktadır. Ancak, kuruluş sürecinde olan üniversiteler ile web sitelerindeki verilerin eksik veya güncel olmaması gibi nedenlerle, 3 üniversite bu çalışmaya dahil edilmemiştir. Bu durum, verilerin tutarlılığını ve analizlerin güvenilirliğini sağlamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla araştırmanın evreni, eğitim-öğretim faaliyetlerini aktif olarak sürdüren ve YÖK veri tabanında tam ve güncel bilgilere sahip 205 yükseköğretim kurumundan oluşmaktadır (Şekil 2).

Şekil 2: Araştırmanın Evreni (Yükseköğretim Kurumları)

Kaynak: (YÖK İstatistik, 2023).

Verilerin Toplanması

Verilerin düzenli toplanması ve gerekli analizlerin yapılması amacıyla “Yükseköğretim kurumları not sistemleri-Excel formu” oluşturulmuştur. Oluşturulan forma kurumların not ve başarı sistemlerini gösteren bağımsız değişkenler eklenmiştir. İncelenen değişkenler arasında, yükseköğretim kurumlarının türleri, buldukları bölgeler, ölçme ve değerlendirmede kullandıkları harf notları (en yüksek ve en düşük not ortalamaları, geçme notları), mezuniyet dereceleri, değerlendirme türleri (mutlak veya bağıl), ve lisansüstü yayın şartının bulunup bulunmaması gibi unsurlar yer almaktadır. Çalışmada kullanılan veriler, 2023 yılının Ocak-Haziran ayları arasında Mevzuat Bilgi Sistemi (www.mevzuat.gov.tr) üzerinden üniversitelerin ön lisans ve lisans eğitim-öğretim yönetmeliklerinde yer alan bilgilerden derlenmiştir. Mevzuat Bilgi Sistemi’nde eksik veya güncel olmayan bilgiler için üniversitelerin resmi web siteleri taraması yapılmıştır. Analizlerde, aktif olarak eğitim veren ve verileri tam olarak elde edilebilen 205 yükseköğretim kurumunun verileri kullanılmıştır.

Verilerin güvenilirliğini ve geçerliliğini sağlamak amacıyla, toplanan tüm veriler bağımsız araştırmacılar tarafından çapraz kontrol edilmiştir. Ayrıca, veri toplama sürecinde olası hatalar

ri en aza indirmek için veriler iki farklı araştırmacı tarafından gözden geçirilmiş ve doğrulanmıştır. Her bir değişken, form üzerinde standart bir formatta düzenlenmiş ve böylece analiz sürecinde tutarlılık sağlanmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi için JAMOVI istatistik programı kullanılmıştır. Üniversitelerin not sistemlerine ilişkin veriler programa aktarılmış, ardından bu sistemlere ait frekans değerleri hesaplanmıştır. Ayrıca araştırmanın amacı doğrultusunda formdaki bağımsız değişkenler (iki değişken) arasındaki ilişkilerin incelenmesi için ki-kare analizleri gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

1. Araştırmanın Birinci Alt Amacına İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt amacı, farklı yükseköğretim kurumlarının harf notları uygulamalarını karşılaştırmak ve bu uygulamaların belirli bir ilişkisi olup olmadığını değerlendirmektir. Bu doğrultuda, ilk aşamada Türkiye’deki çeşitli yükseköğretim kurumlarının harf notları dağılımı incelenmiştir. İkinci aşamada ise, bu verilerin analizi yapılmış ve ki-kare testi kullanılarak harf notları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı değerlendirilmiştir. Böylece, harf notlarının yükseköğretim kurumlarının türü ile ilişkisi hakkında daha kapsamlı ve güvenilir sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 3’te kullanılan harf notlarının; devlet ve vakıf üniversiteleri ile vakıf meslek yüksekokulları gibi farklı yükseköğretim kurumu türlerine göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 3’e göre harf notlarının 7 farklı grupta toplandığı görülmektedir. Bunlardan biri 100’lük sistem olup toplam 5 devlet üniversitenin not ve sınav yönetmeliğinde notlar için herhangi bir harf karşılığı kullanmadığı anlaşılmaktadır. Kullanılan harflere bakıldığında yükseköğretim kurumlarında en sık tercih edilen harf grubunun AA, BA, BB, CB, CC, DC, DD,FD, FF olduğu ve bu grubun toplamda 105 devlet, 50 vakıf ve 4 vakıf meslek yüksekokulunda kullanılmış olduğu görülmektedir. Kurumların yaklaşık %78’i bu harf grubunu kullanmaktadır. Bunu takip eden ise A+,A-,B+,B-,C+,C-,D+,D,F harfli grup olmuştur. Bu notlama sistemini benimseyen yükseköğretim kurumlarının sayısı toplamda 24 olup, tüm yükseköğretim kurumlarının yaklaşık %12’sini temsil etmektedir. Analiz sonuçları, vakıf üniversitelerinin bu notlama sistemini diğer kurum türlerine göre daha sık tercih ettiğini göstermektedir.

Analiz sonuçları, farklı yükseköğretim kurumlarında kullanılan harf notu sistemlerinin çeşitlilik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Genel olarak, AA veya A en yüksek, FF veya F ise en düşük başarıyı ifade eden harf notları olarak kabul edilmektedir. İncelenen veri setinde, sadece 2 yükseköğretim kurumunun (bir devlet, bir vakıf üniversitesi) AA, BA, BB, CB, CC, F gibi sınırlı bir harf notu skalası kullandığı belirlenmiştir. Bu skalada, öğrenci başarısını daha detaylı değerlendiren DC, DD, FD gibi ara notlara yer verilmemiştir. A+, A, B1, B2, B3, C1, C2, C3, F1, F2, F3, F4 not grubunda ise harflerin kendi aralarında da parçalara (1,2,3 gibi) ayrılmış olduğu görülmektedir. Bu harf grubunu kullanan 7 üniversiteden 6’sı devlet üniversitesidir.

Tablo 3: Harf Notlarının Yükseköğretim Kurumlarına Göre Dağılımı

Harf Notları	Tür	Sayı	Toplam %	Kümülatif %
100'lük Sistem	Devlet	5	2.4	2.4
	Vakıf	0	0.0	2.4
	Vakıf MYO	0	0.0	2.4
A+, A, B1, B2, B3, C1, C2, C3, F1, F2, F3, F4.	Devlet	6	2.9	5.4
	Vakıf	1	0.5	5.9
	Vakıf MYO	0	0.0	5.9
A+,A-,B+,B-,C+,C-,D+,D,F.	Devlet	4	2.0	7.8
	Vakıf	20	9.8	17.6
	Vakıf MYO	0	0.0	17.6
A,B,C,D,E,FX,F.	Devlet	1	0.5	18.0
	Vakıf	1	0.5	18.5
	Vakıf MYO	0	0.0	18.5
AA, AB, BA, BB,BC, CB, CC, CD, DC, DD, FF.	Devlet	4	2.0	20.5
	Vakıf	0	0.0	20.5
	Vakıf MYO	0	0.0	20.5
AA, BA, BB, CB, CC, DC, DD,FD, FF.	Devlet	105	51.2	71.7
	Vakıf	50	24.4	96.1
	Vakıf MYO	4	2.0	98.0
AA, BA, BB, CB, CC, F.	Devlet	1	0.5	98.5
	Vakıf	1	0.5	99.0
	Vakıf MYO	0	0.0	99.0
Verilmeyen	Devlet	1	0.5	99.5
	Vakıf	1	0.5	100.0
	Vakıf MYO	0	0.0	100.0

A,B,C,D,E,FX,F gibi diğer harf gruplarından farklı olan bu grupta E harfinin bulunması, harflerin ikiyeşerli değil tek yazılması, ayrıca FX gibi bir harf notunun olması nedeniyle diğer diğerleri arasında dikkat çeken gruplardan biri olmuştur. Bu harf grubu ise bir devlet (Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi) ve bir vakıf (Nuh Naci Yazgan Üniversitesi) üniversitesi olmak üzere iki üniversitede kullanılmaktadır. AA, BA, BB, CB, CC, F harfli not grubu ise yine aynı şekilde bir devlet (Galatasaray Üniversitesi) ve bir vakıf (Bezm-i Alem Üniversitesi) üniversitesinde uygulanmaktadır.

Araştırma bulguları, iki yükseköğretim kurumunun (bir devlet, bir vakıf üniversitesi) yönetmeliklerinde, öğrenci başarısının ölçülmesi için kullanılan harf notu sistemiyle ilgili açık bir tanım bulunmadığını göstermektedir.

Harf notlarının yükseköğretim kurumlarının türüne (devlet, vakıf ve vakıf meslek yüksekokulu) göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla ki-kare analizi yapılmıştır. Ki-kare testi, kategorik bağımsız değişkenler arasındaki anlamlı farklılıkları değerlendiren bir istatistiksel testtir. Bu bağlamda, Tablo 4'de ki-kare analizi sonuçları sunulmuştur.

Yükseköğretim kurumlarının (devlet, vakıf, vakıf MYO) öğrenci değerlendirme süreçlerinde kullandığı harf notu sistemlerinin

Tablo 4: Harfli Başarı Notları ile Yükseköğretim Kurumları Arasındaki İlişkiye Yönelik Ki-Kare Analizi Sonucu

χ^2 Tests			
	Value	df	p
χ^2	32.7	14	0.003
N	205		

çeşitliliği, ki-kare analizi ile incelenmiş ve sonuçlar ($\chi^2 = 0.003$, $df = 14$, $p < 0.003$), farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermiştir.

2. Araştırmanın İkinci Alt Amacına İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt amacı, bağıl ve mutlak değerlendirme sistemlerinin yükseköğretim kurumu türlerine farklılık gösterip göstermediğini değerlendirmektir. Bu doğrultuda öncelikle değerlendirme sistemlerinin üniversite türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığını görebilmek amacıyla yapılan analizler Tablo 5 ve Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 5 ve Tablo 6 incelendiğinde ülkemizde bulunan 205 yükseköğretim kurumundan bağıl değerlendirme sistemini kullanan 42 devlet, 23 vakıf üniversitesi; mutlak değerlendirme

Tablo 5: Bağlı ve Mutlak Değerlendirmelerin Yükseköğretim Kurumlarına Göre Dağılımı

Değerlendirme Sistemi	Devlet	Vakıf	Vakıf MYO	Toplam
Bağlı	42	23	1	66
Mutlak	24	13	2	39
Verilmeyen	1	2	0	3
İkisi Birlikte	60	36	1	97
Toplam	127	74	4	205

Tablo 6: Kurumların Kullandıkları Bağlı ve Mutlak Değerlendirmeler Arasındaki İlişkiye Yönelik Ki Kare Analizi

	Value	df	p
χ^2	3.90	6	0.690
N	205		

sistemini kullanan 24 devlet, 13 vakıf üniversitesi; ikisini birlikte kullanan (bölüme veya derse göre) 127 devlet ve 74 vakıf üniversitesinin olduğu görülmektedir. Üç üniversitenin ise sınav yönetmeliklerinde hangi değerlendirme sistemini kullandıkları ile ilgili bir ifadeye rastlanmamıştır. Üniversitenin vakıf veya devlet olmasının değerlendirme sistemleri arasında bir ilişki olup olmadığını görmek için yapılan ki kare analizi (Tablo 6) sonucuna göre; p değerinin 0,690 olduğu görülmektedir ($\chi^2=3,90$, $df=6$ ve $p<0,690$). 0,05 anlamlılık düzeyi düşünüldüğünde yükseköğretim türüne göre değerlendirme sistemleri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı söylenebilir.

3. Araştırmanın Üçüncü Alt Amacına İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt amacı, doktora ve yüksek lisans mezuniyet notlarının üniversite türüne (devlet ve vakıf) göre dağılımını analiz etmektir. Vakıf meslek yüksekokullarında doktora programı bulunmadığından, bu analizde yalnızca üniversiteler ele alınmıştır. Bu bağlamda, doktora mezuniyet notlarının yükseköğretim kurumu türlerine göre dağılımı Tablo 7’de sunulmuştur. Ayrıca, mezuniyet notları ile üniversite türleri arasındaki potansiyel ilişkiyi incelemek amacıyla gerçekleştirilen ki-kare analizi sonuçları Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 7: Doktora Mezuniyet Notlarının Üniversite Türüne Göre Dağılımı

Mezuniyet (DR)	Devlet	Vakıf	Toplam
2	1	0	1
2.5	13	6	19
2.7	0	1	1
3	91	55	146
3.2	0	1	1
>75	3	1	4
Verilmeyen	19	10	29
Toplam	127	74	201

Tablo 7 incelendiğinde, doktora mezuniyet notlarının altı farklı grupta sınıflandırıldığı görülmektedir. Doktora programlarının

dan başarılı bir şekilde mezun olabilmek için genellikle en az 2.00 genel not ortalaması gerekmektedir. Ancak, bu gerekliliği yalnızca bir devlet üniversitesi uygulamaktadır; diğer 146 üniversite, doktora mezuniyet notu için minimum olarak 3.00 not ortalamasını şart koşmaktadır. Ayrıca, mutlak değerlendirme sistemi veya yüzlük sistem kullanan dört üniversite, mezuniyet notunu 4 üzerinden belirtmek yerine, bu notu yüzlük sistemle ifade etmeyi tercih etmiştir. Bununla birlikte, 33 üniversitenin yönetmeliklerinde doktora mezuniyet not ortalaması hakkında herhangi bir bilgiye rastlanmamaktadır. Sadece birer vakıf üniversitesinin 2,7 ve 3,2 gibi bir diploma mezun notu benimsemesi ise dikkat çekmektedir.

Tablo 8: Doktora Mezuniyet Notları ve Üniversite Türü Arasındaki İlişkinin Tespitine Yönelik Ki-Kare Analizi

χ^2 Tests			
	Value	df	p
χ^2	4.59	6	0.597
N	201		

Tablo 8’deki ki-kare analizi sonuçlarına göre p değeri 0,597 olduğundan doktora mezuniyet notu ile üniversite türü arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($p>0,05$). Benzer şekilde aynı analiz yüksek lisans mezuniyet notları için yapılmıştır. Tablo 9’da yüksek lisans mezuniyet notlarının üniversite türüne göre dağılımı verilmiştir. Tablo 10’da ise buna ilişkin ki kare sonuçları yer almaktadır.

Tablo 9: Yüksek Lisans Mezuniyet Notlarının Üniversite Türüne Göre Dağılımı

Mezuniyet (YL)	Devlet	Vakıf	Toplam
2	18	6	24
2.5	71	33	104
2.7	0	4	4
2.75	2	3	5
2.8	0	1	1
3	14	16	30
>70	3	1	4
Verilmeyen	19	10	33
Toplam	127	74	201

Tablo 9’da yer alan veriler, yüksek lisans mezuniyet notlarının yedi farklı kategoride sınıflandırıldığını göstermektedir. En yay-

gın olarak tercih edilen yüksek lisans mezuniyet notu, toplamda 104 üniversite tarafından uygulanan 2,5 genel not ortalamasıdır. Bunu takip eden not ortalaması ise 3,00'dür. Dikkat çeken bir diğer durum ise, yalnızca bir vakıf üniversitesinin yüksek lisans mezuniyet notu olarak 2,8'yi belirlemiş olmasıdır. Ayrıca, 2,7 ve 2,75 not ortalamaları üniversiteler arasında yaygın bir şekilde kullanılmayan mezuniyet notları olarak görülmektedir.

Tablo 10: Yüksek Lisans Mezuniyet Notları ve Üniversite Türü Arasındaki İlişkinin Tespitine Yönelik Ki Kare Analizi

χ^2 Tests			
	Value	df	p
χ^2	16.2	7	0.024
N	201		

Tablo 10'daki ki-kare analizi sonuçlarına göre, p değeri 0,024 olduğundan yüksek lisans mezuniyet notları ile üniversite türleri arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$). Bu bulgu, yüksek lisans mezuniyet notlarının, yükseköğretim kurumlarının türüne bağlı olarak anlamlı bir farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır.

4. Araştırmanın Dördüncü Alt Amacına İlişkin Bulgular

Ülkemizdeki yükseköğretim kurumlarının yüksek lisans ve doktora programlarında mezuniyet kriterleri, yalnızca akademik not ortalamasının ötesinde, ulusal ve uluslararası yayın gerekliliklerini de içermektedir. Tablo 11, üniversitelerin mezuniyetlerinde uyguladıkları yayın şartlarının dağılımını detaylı olarak sunmaktadır. Bu analiz, not ortalamalarının tek başına mezuniyet için yeterli olmadığını, çünkü bazı yükseköğretim kurumlarının mezuniyet şartlarına ek olarak yayın kriterleri getirdiğini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, mezuniyet notlarının değerlendirilmesi sürecinde, yayın şartlarının dikkate alınması, kurumlar arasındaki farklılıkları ve mezuniyet kriterlerinin kapsamını anlamak açısından kritik bir önem taşımaktadır.

Tablo 11: Üniversitelerin Yayın Şartları

Tür	Yayın Şartı (U veya Uluslararası)				Toplam
	Var (1)	Var (2)	Var (3)	Yok	
Devlet	34	18	1	74	127
Vakıf	28	2	0	44	74
Toplam	62	20	1	122	201

Tablo 11'e göre lisansüstü mezuniyette 1 yayın şartı olan toplam 62 üniversite, 2 yayın şartı olan 20 üniversite, 3 yayın şartı olan ise 1 üniversite bulunmaktadır. 122 üniversitenin ise mezuniyette yayın şartı bulunmamaktadır.

Tablo 12: Üniversite Türü ve Yayın Şartı İlişki Tespitine Yönelik Ki Kare Analizi

χ^2 Tests			
	Value	df	p
χ^2	11.6	6	0.072
N	205		

Tablo 12'ye göre ki kare sonuçları incelendiğinde p değeri 0,072 olduğundan ülkemizdeki üniversitelerin devlet veya vakıf olması ile yayın şartlarının arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı söylenebilir.

Yayın şartı denildiği zaman akıllara gelen üniversitelerin başında araştırma üniversiteleri gelmektedir. Bu çalışmada üniversite türleri; devlet ve vakıf olarak ayrıldığı için nitelik başlığı adı altında üniversiteler araştırma ve araştırma olmayanlar (diğer) ele alınmıştır. Tablo 13'te araştırma üniversiteleri ve bunlar dışındaki diğer üniversitelerin lisansüstü eğitimlerden mezuniyette yayın şartı dağılımları verilmiştir.

Tablo 13: Yayın Şartı (Araştırma Üniversiteleri ve Diğer Üniversitelere Yönelik)

Yayın Şartı (U veya U.Arası)	Nitelik	Sayı	Toplam %	Kümülatif %
Var (En Az 1 Tane)	Araştırma	5	2.4	2.4
	Diğer	57	27.8	30.2
Var (En Az 2 Tane)	Araştırma	3	1.5	31.7
	Diğer	17	8.3	40.0
Var (En Az 3 Tane)	Araştırma	0	0.0	40.0
	Diğer	1	0.5	40.5
Yok (0)	Araştırma	15	7.3	47.8
	Diğer	107	52.2	100.0

Tablo 13 incelendiğinde yayın şartı olan araştırma üniversitelerinin sayısının devlet üniversitelerinden daha az olduğu görülmektedir. Örneğin 2 yayın şartı olan 3 tane araştırma üniversitesi varken 17 tane normal üniversite vardır. Yayın şartı olmayan üniversiteler yaklaşık %60 tr. Araştırma üniversitesi söz konusu olduğunda üniversitenin araştırma olup olmaması ile yayın şartları arasındaki ilişkinin tespiti için ki kare analizi yapılmış ve analiz sonuçları Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14: Ki Kare Analiz Sonuçları

χ^2 Tests			
	Value	df	p
χ^2	16.2	7	0.024
N	201		

Tablo 14 incelendiğinde üniversitenin araştırma veya normal olması ile yayın şartı arasında bir ilişki bulunmamaktadır ($p < 0,05$).

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada, Türkiye'deki 205 yükseköğretim kurumunun eğitim-öğretim ve sınav yönetmelikleri kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Yönetmeliklerden elde edilen veriler doğrultusunda, yükseköğretim kurumlarının kullandığı harfli başarı notları ve değerlendirme kriterleri toplanarak Excel formatında derlenmiştir. Araştırmanın genel amacına uygun olarak dört farklı alt amaç belirlenmiş ve bu alt amaçlara yönelik analizler JAMO-VI programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada yükseköğretim kurumlarında kullanılan harfli başarı notlarının genel bir görüntüsü verilmiş ve bu harfli notların kurumların türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığı analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, en yaygın olarak kullanılan harfli başarı notlarının AA, BA, BB, CB, CC, DC, DD, FD ve FF olduğunu ortaya koymuştur. Toplamda 105 devlet üniversitesi, 50 vakıf üniversitesi ve 4 vakıf meslek yüksekokulunun bu harfli başarı notlarını kullandığı belirlenmiştir. Yönetmeliklerin genel değerlendirmesi, bir dersten başarılı sayılabilmek için en az CC notunun alınması gerektiğini göstermektedir. Vakıf üniversiteleri tarafından sıklıkla tercih edilen diğer bir harfli not grubu ise "A+, A, A-, B+, B, B-, C+, C, C-, D+, D, F" olarak tespit edilmiştir. Bu grupta, harflerin yanında kullanılan +/- sembolleri ile başarı düzeylerinin daha detaylı bir şekilde derecelendirildiği görülmektedir. Örneğin, A+ notu onursal bir başarıyı temsil etmekte ve sınırlı sayıda öğrenciye verilmektedir. Daha az kullanılan harfli not grupları ise "A, B, C, D, E, FX, F" ve "AA, BA, BB, CB, CC, F" olarak belirlenmiştir. Harfli başarı notları ile yükseköğretim kurumu türleri arasındaki anlamlı ilişkinin belirlenmesi amacıyla, bağımsız kategorik değişkenler arasında ki-kare analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçları, harfli notlar ile yükseköğretim kurumu türleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin var olduğunu ortaya koymuştur.

Ülkemizdeki yükseköğretim kurumlarında uygulanan öğrenci değerlendirme sistemleri incelendiğinde, bağıl ve mutlak değerlendirme yöntemlerinin birlikte kullanıldığı hibrit bir modelin en yaygın olduğu görülmüştür. Ancak, yükseköğretim kurumlarının türü ile bu değerlendirme sistemleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Pimsleur (1975), mutlak değerlendirme sisteminin, öğrencilerin performansını nesnel ölçütlerle belirlemede etkin bir yaklaşım olduğunu savunmaktadır. Buna karşılık, Anastasi (1988) ise bağıl değerlendirme sisteminin, öğrencilerin gerçek başarı durumlarını daha iyi yansıttığını öne sürmektedir. Anastasi'ye göre, mutlak değerlendirme, içerik odaklı olması ve çevresel değişkenlerden bağımsız çalışması nedeniyle, öğrencinin gerçek performansını tam anlamıyla ortaya koymada yetersiz kalabilir (akt. Atılğan, Yurdakul ve Öğretmen, 2012). Ünal ve Semerci (2019) araştırmalarında, öğretim görevlilerinin bağıl ve mutlak değerlendirme sistemlerinin bir arada kullanılmasına ilişkin görüşlerini incelemiş ve bu görüşlerin bölüm bazında farklılık gösterebileceğini belirlemiştir. Yakar ve Yalpaze (2023) çalışmasında Türkiye yükseköğretim kurumlarının notlandırma sistemlerini incelemiş; kurumlarda çoğunlukla mutlak ve bağıl değerlendirme yaklaşımlarının birlikte kullanıldığını tespit etmiştir. Bu araştırmalar çalışmamızın bulgularıyla paralellik göstermektedir. Günümüz eğitim yaklaşımları ve yapay zekâ uygulamaları bu iki değerlendirme sisteminin avantajlarını birleştirerek, daha kapsamlı ve etkili değerlendirme yöntemleri geliştirme potansiyeline sahiptir. Bu, üniversitelerin değerlendirme sistemlerini daha esnek ve öğrenci başarısını daha gerçekçi bir şekilde yansıtan bir yapıya dönüştürebilir.

Doktora ve yüksek lisans programlarından mezuniyet için gereken notlar üniversite türlerine göre incelenmiştir. Doktora mezuniyetinde üniversiteler arasında en yaygın kabul gören not ortalaması 3 iken, yüksek lisans mezuniyeti için en sık kullanılan

ortalama 2.5 olarak belirlenmiştir. Ki-kare analizi sonuçlarına göre, yüksek lisans mezuniyet notları ile üniversite türleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yüksek lisans bölümünde ise vakıf üniversitelerinin, devlet üniversitelerine kıyasla daha yüksek mezuniyet notları talep etme eğiliminde olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum, öğrenciler açısından eşitsizliklere neden olabileceğinden, üniversite türlerine göre belirlenmiş daha tutarlı bir mezuniyet notu standardı oluşturulması önerilebilir. Ancak, böyle bir standardizasyonun, her üniversitenin kendi eğitim yaklaşımına uygun esneklikler de barındırması gerektiği unutulmamalıdır.

Ülkemizdeki bazı üniversitelerin lisansüstü programlarından mezun olmak için asgari mezuniyet notu dışında öğrencilerden yayın şartı istenmektedir. Araştırma sonuçlarına göre, üniversitelerin %30'u en az bir yayın şartı getirirken, %10'u en az iki, %0,4'ü ise en az üç yayın şartı talep etmektedir. Ancak, üniversitelerin %60'ında lisansüstü mezuniyetlerde yayın şartı bulunmamaktadır. Devlet üniversitelerinin vakıf üniversitelerine göre yayın şartı koyma oranı daha yüksek olmakla birlikte, ki-kare analizi sonuçlarına göre üniversite türü ile yayın şartı arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir.

Değerlendirme sistemlerinde kullanılan mutlak ve bağıl notlandırma yöntemlerinin, öğrenciler arasında farklı algılara yol açabileceği düşünülmektedir. Örneğin, bir üniversitede mutlak değerlendirme ile geçme notunun 45 olarak belirlenmesi, başka bir üniversitede bu sınırın 60 olması, değerlendirme ölçütlerinde farklılıklara neden olabilmektedir. Ayrıca, bu farklılıkların YÖK dönüşüm tabloları gibi standartlaştırma süreçlerinde zorluklara yol açabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır. Hâlen yüzlük sistemi uygulayan bazı üniversitelerin yanı sıra, harfli başarı notu sistemini benimseyen diğer üniversitelerin varlığı, notlandırmanın güvenilirliğini etkileyebilecek unsurlar olarak değerlendirilebilir.

Özkan'ın (2016) araştırmasında, Türkiye'de farklı geçme notlarını benimseyen üniversitelerin not dönüşüm tabloları ile Yükseköğretim Kurulu'nun mezuniyet notu dönüşüm tabloları karşılaştırılmış ve bu konuda bir standardın sağlanamadığı vurgulanmıştır. Bu bulgu, bu araştırmada incelenen üniversitelerin farklı geçme notlarını kullanmasıyla paralellik göstermektedir. Ancak bu çalışmada, ayrıca üniversitelerin kullandıkları harf notlarına ilişkin veriler de ele alınmıştır. Her iki çalışma, üniversiteler arasındaki not sisteminde standardizasyon ihtiyacını ortaya koymaktadır.

Yükseköğretim Kurulu (YÖK), ülkemizdeki yükseköğretim kurumlarında uygulanan notlandırma sistemlerindeki farklılıkları azaltarak, daha objektif ve güvenilir bir değerlendirme sistemi oluşturma yönünde önemli adımlar atabilir. Tüm yükseköğretim kurumlarında geçerli olacak, ortak bir notlandırma sistemi tasarlanması, öğrencilerin akademik başarılarının farklı kurumlar arasında daha doğru bir şekilde kıyaslanmasına olanak tanıyacaktır. Bu sistemde, harf notları ve not dönüşüm tabloları gibi temel unsurların standartlaştırılması büyük önem taşımaktadır. Yükseköğretim kurumlarına yönelik detaylı kılavuzlar hazırlanarak, notlandırma süreçlerindeki tutarlılık sağlanabilir. Ayrıca, bu süreçlerin düzenli olarak denetlenmesi, kurumların kılavuz-

lara uygun hareket etmelerini sağlayacaktır. Teknoloji ve yapay zekâ destekli yeni nesil değerlendirme modelleri geliştirilerek, daha objektif ve adil değerlendirmeler yapılması mümkün hâle gelebilir.

Teşekkür: Bu çalışmaya katkı sağlayan ve araştırma sürecinde bana rehberlik eden değerli hocam Doç. Dr. Yusuf ALPAYDIN'a teşekkürlerimi sunarım.

Finansal Destek: Bu araştırma için herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Yazarların, bu makalenin içeriği ile ilgili beyan edilecek herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Etik Kurul Oluru: Araştırmada insan ve hayvanlar üzerinde herhangi bir deney veya araştırma yapılmadığından dolayı etik kurul iznine gerek duyulmamıştır. Araştırma verileri YÖK ve üniversitelerin resmi sayfalarından elde edilmiştir.

Yazar Katkı Beyanı: Yazarlar, araştırmanın tüm aşamalarına eşit düzeyde katkı sağlamıştır.

Hakemlik Süreci: Çift taraflı kör hakemlik.

KAYNAKLAR

- Atılgan, H., Yurdakul, B. ve Öğretmen, T. (2012). A research on the relative and absolute evaluation for determination of student achievement. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 79-98.
- Baskan, G.A. ve Sincer, S. (2014). Yeni YÖK yasa tasarısı çalışmaları bağlamında Türkiye'deki yükseköğretim sisteminin değerlendirilmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (2), 67-72.
- Bowen, R. S., & Cooper, M. M. (2021). Grading on a curve as a systemic issue of equity in chemistry education. *Journal of Chemical Education*, 99(1), 185-194.
- Creswell, J. W. (2014). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. Sage Publications.
- Duman, B. (2011). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Bağlı Değerlendirmeye İlişkin Görüşleri. *NWSA-E Journal of New World Sciences Academy*, 6(1), 536-548.
- European Commission, (2015). *ECTS Users' Guide: 2015*, Erasmus+, Luxembourg: Publications Office of the European Union. https://ec.europa.eu/education/ects/users-guide/docs/ects-users-guide_en.pdf. Erişim tarihi: 20.08.2024.
- Güler, N., Yiğit, M. ve Özdemir, H. (2013). Üniversitelerde farklı not sistemleri ve bazı normallik uyum testleri. *Journal of Human Sciences*, 10(2), 611-627.
- Kahveci, F. ve Özdemir, A. (2016). Öğrenci bilgi sisteminde değerlendirilmenin veri madenciliği ile yapılması. *Yönetim Bilişim Sistemleri Dergisi*, 2(2), 1-10.)
- Kleinman, S. B., Leidman, M. B., & Longcore, A. J. (2018). The changing landscape of grading systems in US higher education. *Perspectives: Policy and Practice in Higher Education*, 22(1), 26-33.
- Mevzuat Bilgi Sistemi. (2023.). Türkiye Cumhuriyeti mevzuat veri tabanı. <https://www.mevzuat.gov.tr>
- Nartgün, Z. (2007). Aynı puanlar üzerinden yapılan mutlak ve bağlı değerlendirme uygulamalarının notlarda farklılık oluşturup oluşturmadığına ilişkin bir inceleme. *Ege Eğitim Dergisi*, 8(1), 19-40.
- Oxford English Dictionary (2014a). Retrieved from. <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/grade>
- Özkan, Y. Ö. (2016). Üniversite mezuniyet notları ve dönüşüm tablolarında yaşanan kaos. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (1), 71-76.
- Sarı, H.İ. (2020). Evde kal döneminde uzaktan eğitim: Ölçme ve değerlendirmeyi neden karantinaya almamalıyız?. *International Journal of Scholars in Education*, 3(1), 121-128.
- Senay, H. H., Şengül, M., & Seggie, F. N. (2020). Türkiye'de yükseköğretim çalışmaları: Eğilimler ve öneriler. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 1-13.
- Schinske, J., & Tanner, K. (2014). Teaching more by grading less (or differently). *CBE—Life Sciences Education*, 13(2), 159-166.
- Schneider, J., & Hutt, E. (2014). Making the grade: A history of the A-F marking scheme. *Journal of Curriculum Studies*, 46(2), 201-224.
- Ünvan, C. (2021). Bologna eşgüdüm komisyonu başkanlarının-bologna koordinatörlerinin Türk yükseköğretim kurumlarındaki Bologna süreci uygulamalarına ilişkin görüşleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 25(3), 697-710.
- Walvoord, B. E. & V. J. Anderson. (2011). *Effective Grading: A Tool for Learning and Assessment in College*. Wiley.com.
- Yakar, L. & Yelpaze, İ. (2023). Türkiye'deki Üniversitelerin Notlandırma Sistemlerine Genel Bir Bakış, (Ed: E.H Atalmış & N. Yıldırım). *21. Yüzyılda Türkiye'de Eğitim-Öğretime Genel Bir Bakış ve Çözüm Önerileri içinde* (43-68). Manisa: Turkuaz.
- Yükseköğretim Kanunu (1981). Resmî Gazete, sayı 17506. Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2547&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- YÖK (2021). Türkiye Yükseköğretim Sistemi. Erişim Adresi: <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/2021/turkiyede-yuksekogretim-sistemi-2021.pdf>
- YÖK İstatistik (2023). Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. Erişim Adresi: <https://istatistik.yok.gov.tr>